

Banková kríza na stredoveký spôsob

Krach florentského bankového domu

Martin Štefánik

Všade dnes počujeme o veľkej bankovej a finančnej kríze peňažných ústavov v Spojených štátoch amerických pre veľké množstvo nekrytých úverov. Nie je to nič nové. Už v 14. storočí existovali veľké nadnárodné spoločnosti, ktoré profitovali (aspoň nejaký čas) z výhodných úverov. Najväčšími bankami vtedajšieho sveta boli florentské spoločnosti – Bardiovci, Peruzziovci, Acciaiuoliovci či Bonaccorsiovci.

Príslušníci rodu Bardiovcov aj Acciaiuoliovcov boli dvornými bankármi neapolských panovníkov. Požičiavali im peniaze a prenájali si razbu mincí, plnili teda úlohu akejsi centrálnej banky a popritom zastávali významné úrady na tamjšom kráľovskom dvore.

Bankárske kolosy

Bardiovci boli najväčšou finančnou inštitúciou vtedajšieho sveta. Súdobí kronikári ich spolu so spoločnosťami Peruzziocov a Acciaiuoliovcov nazývali „*piliermi kresťanstva*“ alebo „*tvorcami kráľov a pápežov*“. Hoci v našom povedomí panuje predstava o veľkom renesančnom bankovníctve skôr v spojitosti s mediciovskou bankou v 15. storočí, v skutočnosti bol mediciovský podnik rádovo menší ako bankové kolosy 14. storočia.

Od pontifikátu hospodárneho pápeža Jána XXII. (1316 – 1334) spravovali Bardiovci obrovské sumy nahromadené z pápežských desiatkov nielen v Taliansku, vo Francúzsku a v Anglicku, ale aj v Poľsku a Uhorsku. Pápeži ich vo vlastnom záujme vyzývali na zakladanie filiálok vo východnej Európe kvôli spoľahlivému prevodu týchto peňazí.

V tomto čase (1310 – 1345) mali Bardiovci otvorené pobočky vo všetkých významných centrách Európy a Orientu (Benátky, Palermo, Avignon, Barcelona, Bruggy, Cyprus, Konštantínopol, Jeruzalem, Londýn, Malorka, Marseille, Nice, Paríž, Rodos, Sevilla, Tunis). Tam, kde nejestvovali pobočky, vysielali poverených obchodných zástupcov. Vo svete mali podľa zachovaného materiálu najme-

Via de' Bardi

nej 346 platených obchodných agentov. Prostredníctvom nich sa podieľali aj na výnosnej ťažbe zlata v Kremnici.

Tomu, kto vložil peniaze do bardiovskej banky, sa vyplácal úrok okolo päť percent. Bankári potom investovali peniaze do rizikovejších podnikov, vďaka čomu ich zisky dosahovali státisíce florénov, priemerne približne 20 percent ročne. Ulica, na ktorej Bardiovci vo Florencii vlastnili viaceré paláce, dodnes nesie ich meno *Via de' Bardi*.

Risk je zisk?

Vďaka dlhotrvajúcej prosperite Bardiovci nadobudli dojem, že akýkoľvek obchod či podnik financujú, riziko sa im vždy vypláti. Postupne sa začali púšťať do politiky, čo je takmer zákonitě pri všetkých nadnárod-

ných spoločnostiach až do dnešných čias. Angažovanosť v politike síce sľubuje väčší a rýchlejší zisk, zároveň však v sebe skrýva aj veľké riziká. Keďže Bardiovci spolu s Peruzziocami financovali vedenie storočnej vojny za anglickú stranu, spravovali za to všetky príjmy anglického panovníka.

Pre nepriaznivý vývoj vojny proti Francúzsku však anglický kráľ po prímerí z 23. septembra 1340 dlh vo výške takmer milión zlatých florénov nesplatil. Súčasne došlo k hromadným výberom vkladov z dôvodu hrozby roztržky s neapolským panovníkom. Ďalším faktorom nastupujúcej hospodárskej katastrofy bolo znehodnotenie florentských štátnych obligácií. Dôvera veriteľov prudko klesala, všetci sa snažili zachrániť zo svojich vkladov, čo sa dalo.

Pádu veľkých florentských bánk predchádzal v rokoch 1340 – 1342 bankrot siedmich menších depozitných bánk na benátskom Rialte, pričom Benátky boli primárnym svetovým trhom pre obchod s kovmi – treba si uvedomiť, že drahé kovy boli v stredoveku základom peňažného hospodárstva.

Najväčšie katastrofy vo finančnom svete však onedlho prepukli vo Florencii. Od roku 1341 postupne vyhlásili bankrot spoločnosti Acciaiuoliovcov, Bonaccorsiovcov, Corsiniocov, da Uzzanocov, Antellaocov a ďalšie. Roku 1343 zbankrotoval kolos Peruzziocov, druhá najväčšia svetová banka. Celoeurópska finančná a hospodárska kríza sa rozšírila prostredníctvom reťazovej platobnej neschopnosti finančných, kupeckých aj výrobných spoločností, ktoré boli na seba navzájom naviazané.

Florenca doplatila na krízu bankrotom 350 firiem v priebehu troch či štyroch rokov. Bardiovci sa ešte udržali do roku 1346, no napokon padli aj oni. Najväčšie spoločnosti kresťanského sveta sa ocitli na kolenách. Niektorí historici hovoria o 40-percentnom globálnom hospodárskom poklese po bankrote Bardiovcov v polovici 14. storočia. Pre súčasníkov znamenal krach „*pilierov kresťanstva*“ nie menšiu katastrofu ako čierne dni na Wall Street roku 1929, ktorými sa začala celosvetová hospodárska kríza. A to mala zakrátko prepuknúť ešte väčšia pohroma – najhoršia morová epidémia v dejinách (1347 – 1348), ktorej podľahla tretina vtedajšieho obyvateľstva Európy. To je však už iná kapitola.